

RAKETTI-OPI

Vaatusmääritytyö
OPI-TIETO ja OPI-TEKNOLOGIA

Muistio 14.3.2010

Aika: 25.2.2010 klo 10.00–15.00
Paikka: Metropolia Ammattikorkeakoulu

Läsnä:	TIETO	TEKNOLOGIA
	Tuomas Orama (pj.)	Päivi Lignell (pj.)
	Päivi Aho	Pauli Borodulin
	Kristiina Korhonen	Tapio Ekholm
	Antti Mäki	Jussi Haario
	Maire Oinas	Petri Heinonen
	Juha-Pekka Pihlajakoski	Kari Kataja
	Elisa Rantanen	Jukka Kohtanen
	Janne Santala	Jorma Korkiakoski
	Irja Satri	Ari Kuusio
	Ulla Tiainen-Sallinen	Kaarina Lilja
	Lauri Stigell (siht.)	Samuli Malinen
		Inka Paukku
		Mika Turkia
		Sami Virtanen
		Jussi Auvinen (siht.)

I Ryhmien yhteinen osuus**1. RAKETTI-ajankohtaista**

Lauri Stigell kertoi RAKETTI-ohjausryhmän ja osahankkeen ohjausryhmän kokouksiin pohjaten RAKETTI-hankkeen ajankohtaisista asioista. RAKETTI-ohjausryhmän kokouksessa 15.2.2010 oli päätetty mm., että

- Käsitellin kustannukset katetaan OPM:n ja CSC:n vuosisopimuksella, joten korkeakoulukohtaisia kustannuksia ei synny
- CSC tulee toimimaan XDW-tietovarastopalvelun toimittajana
- Tietovaraston palvelutarpeet on toistaiseksi määritelty OPM:n indikaattoritartpeiden ja korkeakoulujen tietotarpeiden näkökulmasta. Nyt uutena näkökulmana on nostettu esiin myös korkeakoulujen toiminnan vertailun tarve, ja näitä raportointitarpeita tulee lähteä määrittelemään.
- OPI-osahankkeen osalta oli keskusteltu mahdollisuuksista nopeuttaa etenemistä nyt, kun osahankkeen tavoitetila on valmisteltu ja odotukset ovat korkealla. Yhtenä mahdollisena keinona ohjausryhmä piti korkeakouluilta ostettavan työn lisäämistä.
- Hankkeelle haetaan mahdollisesti jatkorahoitusta esim. SADe-ohjelmasta tai ESR-hankkeesta

- Tarvitaan hakijataho, joka jatkossa vastaa opintohallinnon perusjärjestelmän kehittämisestä ja palvelun tuottamisesta, minkä vuoksi OPI-palvelukokonaisuudelle lähdetään hakemaan kotiorganisaatiota kevään aikana
- CSC laatii seuraavaan kokoukseen (6/2010) pohjaesityksen sellaisesta OPI-palvelukokonaisuudesta, johon CSC pystyy sitoutumaan
- OPI:n kustannusarviot tarkentuvat kevään aikana

OPI-ohjausryhmän kokouksessa 1.2.2010 oli keskusteltu aikuiskoulutuksesta osana OPI-osahanketta. Ohjausryhmä oli todennut, että jatkossa tulee tarjota yhtenäiset sähköiset palvelut niin tutkinto-opiskelijoille, avoimen opiskelijoille kuin täydennyskoulutuksen opiskelijoille ja nykytilanteen kaltaisia kapeille sektoreille suunniteltuja erillispalveluita ei ole enää tarkoituksenmukaista tulevassa mallissa. Ohjausryhmä myös nimitti OPI-PELISÄÄNTÖ ja OPI-LIIKKUVUUS -asiantuntijaryhmät sekä hyväksyi ryhmien toimeksiannot. Molemmilla perustetuilla ryhmillä on leikkauspisteensä myös vaatimusmäärittelyä tekevien ryhmien työn kanssa.

Asiantuntijaryhmät kiinnittivät alustuksen pohjalta huomiota mm. siihen, että korkeakoulujen välisen toiminnan vertailun osalta vaatimusmäärittelytyön yhteydessä käynnissä oleva XDW-tietovaraston opintohallinnon raportointitarpeiden määrittely on yksi tilaisuus määritellä myös korkeakoulujen välisen vertailun mahdollistavia raportointitarpeita.

Asiantuntijaryhmät pitivät korkeakoulujen resursointiin nähden tehokkaampana osahankkeen edistämisen kannalta, että mahdolliset lisäresurssit kohdennettaisiin pikemminkin hanketta koordinoivalle CSC:lle.

2. Vaatimusmäärittelytyön tavoite

Asiantuntijaryhmät palasivat päivän työn johdannoksi vaatimusmäärittelytyön tavoitteisiin, työssä syntyvään dokumentaatioon sekä työskentelytapoihin. Keskustelun perusteella yksi haasteellisimmista kohdista on etenemispolun määrittäminen ja kuvaaminen nykytilanteesta tulevaisuuteen: miten vaatimusmäärittelyssä määriteltävät ja myöhemmin toteutettavat moduulit ja jo olemassa olevat järjestelmät asemoituvat uuteen kansalliseen järjestelmäarkkitehtuuriin. Näiden kuvausten työstäminen nähtiin keskeiseksi osaksi eri OPI-ryhmissä tehtävää työtä, sillä niiden kautta korkeakoulut pystyvät nykyistä helpommin määrittämään oman sijaintinsa OPI-kokonaisuudessa.

Keskustelussa todettiin, että osahankkeen perustavoitteena ovat yhtenäiset kattavat sähköiset palvelut kaikille korkeakouluopetukseen osallistuville ja hakeutuville (tutkinto-opiskelijat, erillisiä opintoja suorittavat, täydennyskoulutukseen osallistuvat ja avoimen yliopiston opiskelijat), jotka toteutetaan nyt määriteltävänä olevan tietokannan tietosisällön varaan. Käytännössä kannan varassa on kyettävä ulosmittaamaan kaikki nykyiset opintohallinnon palvelut, joista syntyvien palveluiden esimerkkilistassa on mainittu vain osa. Palveluiden toteuttamisvaiheessa pyritään hyödyntämään mahdollisimman paljon aiemmin tehtyä työtä. Toimintatavallisesti ryhmä päätti aloittaa työn yksittäisistä toiminnoista, jotka mahdollisesti ovat heikoimmin tuettuja nykyjärjestelmissä; lopullisena tavoitteena on kuitenkin määritellä kanta, jonka varassa kaikki nykyjärjestelmien tuottamat palvelut voidaan toteuttaa.

II Ryhmien erillinen osuus

TIETO

3. Toiminta-, tieto- ja tietojärjestelmäarkkitehtuuritason yleiset kuvaukset ja rajaukset

TIETO-ryhmä jatkoi työstämistä edellisessä kokouksessa aloitettujen toiminta- ja tietoaarkkitehtuurin kuvausten ja rajausten osalta, toimeksiannossa:

- *”OPI-TIETO -ryhmä kehittää edelleen RAKETTI-OPI -työssä laadittuja kuvauksia korkeakoulujen opetuksen, opiskelun ja opintohallinnon prosesseista ja palveluista sekä näissä käsiteltävistä tiedoista. Työn pohjaksi on laadittu vertailu XDW-käsitellessä sekä M-tiedonsiirtomäärityksissä käytetyistä käsitteistä ja niiden ominaisuuksista.”*
- *”OPI-TIETO -ryhmä tekee esityksen siitä, mitä ovat opiskelijaa koskevat perustiedot ja mitkä ovat ne näitä tietoja käyttävät palvelut, joihin tässä vaiheessa keskitytään.”*

Ryhmä jatkoi tavoitemuistiossa luetellun esimerkkipalvelulistan pohjalta arkkitehtuurityötä ja eritteli, mistä vaiheista nyt tarkasteltavana olevat prosessit koostuvat, ja mitä tietoja niihin liittyy. Ryhmä jakoi palvelulistan ”helpommin toteutettaviin” ja ”haastavampiin” niiden laajuuden mukaisesti ja päätti perustaa alatyöryhmiä valmistelemaan prosesseja seuraavaa kokousta varten. Alaryhmien työtä pohjustaa kokouksessa tehty prosessianalyysi, josta alle on nostettu prosessikohtaisesti ryhmän näkemyksen mukaan jatkotyöstössä huomioitavia asioita.

Lukukausi-ilmoittautuminen (Antti, Irja, Janne, Juha-Pekka)

- sisältää: opiskelijapaikan vastaanottaminen, uuden opiskelijan kirjoittautuminen, vanhan ilmoittautuminen uuteen, vanhan ilmoittautuminen lukuvuodeksi tai -kaudeksi, ylioppilaskunnan jäsenmaksu
- opetushallituksessa hoidetaan yhden opiskelupaikan säännös; pitänyt tallentaa Harekissa tai Amkorekissa (otettu käyttöön versio, josta poistettu paikan vastaanotto muilta)
- ryhmä totesi, että paikan vastaanottamisen rajattaisiin edelleen Opetushallituksen päähän ja korkeakoulun pää ottaa vastaan tiedon hakeutumisesta
- haasteena amk-puolella se, että ei ilmoitauduta – nyt tehty monissa paikoissa niin, että uudelleenkirjoittautumismaksu kannustimena opiskelijat saadaan ilmoittautumaan
- katsottiin, että prosessi tulisi ohjata OPH:n palvelusta suoraan korkeakoulujen päähän
- tarvitaan vahva tunnistauminen
- AMK:ssa uudet opiskelijat siirretään eräsiirtona, sähköisesti esim. Asiassa ilmoittautuminen opiskelijoille; todettu, että palvelun on oltava helppokäyttöinen, muutoin opiskelijat eivät käytä palveluita
- opinto-oikeuksien tulisi generoitua perusjärjestelmään suoraan sähköisestä kirjoittautumisesta, ryhmä piti käsittelijän työvaihetta prosessissa tehostamisen ja suoraviivaistamisen näkökulmasta turhana
- opiskelijan ottaessa paikan vastaan, tieto opiskelijatietojärjestelmään
- miksi virkailijatyö tällä hetkellä?
 - o tietojen tarkastaminen (onko tietosisältö riittävä tai väärä)
 - o voi olla monia oikeuksia, joutuu tekemään valinnan ensisijaisuudesta
 - o uusi opiskelija joutuu luopumaan vanhasta opinto-oikeudesta, jos se samansisältöinen kuin vanha

Korkeakoulusta toiseen korkeakouluun hakeutuminen (Kristiina, Ulla, Antti)

- opiskelijaliikkuvuuden tukeminen todettiin jo edellisessä tapaamisessa yhdeksi selkeimmistä yksittäisistä hyödyistä, joita tällä hetkellä näköpiirissä

- sisältää: hakeutuminen toiseen korkeakouluun sekä opinto-oikeuden siirtäminen korkeakoulusta toiseen
 - o JOO-opiskelu, myös ulkomaille (RS3G)
- erillisopinnot ongelmallisempi, koska palvelulistassa kaikkien korkeakoulujen opetustarjonnan selailu
 - o tarvitaan käsitekaavio, jotta nähdään, mitä eri kokonaisuuksien mukaan ottaminen merkitsee: ”jos tämä otetaan (hakeutuminen), tarvitaan tämä (opetustarjonnan selailu)”
- puhutaan palvelusta, jolla voidaan tarkistaa suorituksia ja tutkintoja, sitten tulee suoritusten siirtäminen aikanaan uutena prosessina
- keskustelussa on haasteellista erottaa, mikä olisi järkevin tapa hoitaa liikkuvuuden tuen palveluita; tarkastelu lähtee helposti yksinomaan nykyarkkitehtuurista käsin
- vastaanottavassa päässä tarkastettava oikeudet siirtyä (opinto-oikeutta siirretään)
- vastaanottavassa päässä tulee nähdä myös hakeutujan tiedot

Yhteystietojen muutokset / ylläpito (Tuomas)

- rekisteröidyn perusoikeuksia, mitä helpommin sähköisesti, sitä parempi
- tarvitaan ratkaisu, jossa yhteystiedot ovat yhteiset eri korkeakouluissa
- identiteetti- (väestörekisterikeskuksen kautta) ja roolikohtaisia (korkeakoulukohtaisia) asioita
- käsitelmissä voi olla useita osoitteita

Opintojen hyväksilukuhakemukset (Elisa, Päivi, Virve, Maire)

- käsittelijän sähköinen palvelu, jotta käsittelijä voi hakea hyväksilukua hakevan opiskelijan tiedot
- Kyseessä aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) opinto-oikeuksien ja suoritusten näkökulmasta
- muodollinen koulutus / muualta hankittu osaaminen
- kun siirretään toisessa korkeakoulussa suoritettuja, sama asia kuin liikkuvuudessa

Kaikkien korkeakoulujen opetustarjonnan selailu

- toteutus riippuu pitkälti siitä, ovatko tiedot yhteisessä kannassa vai useissa instansseissa
- tarvitaanko muuta kuin opintojaksojen toteutukset; nykyään siirrellään erilliseen portaaliin, mitä ryhmä ei pitänyt järkevänä toimintatapana
- konteksti täytyy laajentaa tietoa eli toteutuksen yläpuolelle opintojaksoon ja opintokokonaisuuteen
- Esimerkiksi Metropolias ei perusjärjestelmässä ole tällaista tietoa vaan rakenteet omistaa ops-editori ja Winhassa on vain opintojakson toteutuksia
- liikkuvuuden primääri vaatimukset: jossakin opiskellaan jotakin, joka liittyy johonkin kokonaisuuteen; jos palvellaan käsittelijän näkökulmasta, ei tarvita rakennetta
- myös luvan myöntämisprosessi kuuluu tähän kokonaisuuteen
- AMK-puolella tarjotaan liikkuvuudessa toteutuksia, yliopistoissa opintojaksoja (vaatimukset)
- palvelun todettiin edesauttavan liikkuvuutta oleellisesti
- hyvä, tärkeä tavoite, johon myös rakenteet liittyvät
- opintojaksojen toteutuksia todettiin olevan valtavasti, jopa satoja tuhansia vuodessa kaikkien korkeakoulujen tasolla

Opetukseen ilmoittautuminen

- viitataan opintojaksojen toteutuksille ilmoittautumiseen

- tentti-ilmoittautuminen huomioitava erikseen
- jos ei ole tarjontaa, edellyttää vähemmän; pelkkä ilmoittautuminen helpompi
- tarvitaan bisnes-logiikkaa mukaan
 - o toteutuksen alaryhmä, harjoitusryhmät jne.; käsitelmallisissa osaopetustapahtuma

Opintosuunnitelman tekeminen

- erittäin laaja kokonaisuus
- käytännössä tarjoaa monissa nykyratkaisuissa koko opiskelijan toiminnallisuuden
- hyvin erilaisia ratkaisuja olemassa kansallisesti tällä hetkellä (opintojen mekanistinen aikataulutus vs. ”kehityskeskustelun” työkalu)
- opetuksen järjestäjälle opetuksen suunnittelua tukeva työkalu
- hopsin pohjalle tarvitaan tutkintorakenne
- vaatii ”kaiken”, ei enää suppea perusjärjestelmä

Todistuspyynnöt

- keskustelussa nostettiin esiin tarve sekä suoritusotteiden tulostamiseen että tutkintotodistusanomuksiin
- opiskelutodistus (vaatii läsnäolotiedot), läsnäolotodistus (tämä osa on helposti toteutettavaa puolta), erotodistus
- suoritustodistus (vaatii vain tutkintorakenteen)
- tutkintotodistuspyyntö
- epävirallinen vai virallinen; neuvottelukysymys
- kuinka kattavasti palveluissa huomioidaan poikkeustapaukset (90/10)? Ryhmä päätti keskusteluttaa tätä seuraavassa ohjausryhmän kokouksessa

Ei-tutkinto-opiskelijoiden opiskelemaan hakeutuminen

- oman haasteensa tuo se, että osassa mukana maksullisuus-ulottuvuus
- päätettiin, että otsikon mukainen laaja luokka tulee purkaa pienempiin osiin, kuten avoimen opiskelija, täydennyskoulutukseen osallistuva, pedagogisia opintoja opiskeleva, jatko-opiskelija...

Lisäksi ryhmä sivusi keskustelussaan jo alustavasti seuraavia prosesseja / kokonaisuuksia:

Opinto-oikeustietojen hallinnointi

- sähköinen palvelu opiskelijoille + käsittelijälle
- opinto-oikeuden palauttaminen
- lisääjän hakeminen; tuolloin ei vielä poissa kirjoilta
- lisäaikahakemusta ei ole haluttu tehdä liian helposti
- hopsiin ehkä jatkossa tämä

Sähköinen vaihto-opiskeluhaku

- omia ratkaisuja useissa korkeakouluissa, lisäksi useampia kaupallisia järjestelmiä
- liikkuvuus on kokonaisuus, johon liikkuvuus-ryhmä osaltaan ottaa kantaa
- voisiko kv. liikkuvuus olla esimerkkipalvelu, joka nyt määriteltäisiin?

OPI-pelisääntöryhmä

- ryhmä totesi, että OPI-PELISÄÄNTÖ -asiantuntijaryhmässä tulisi sopia todistusten oikeellisuuden liittyvistä sopimuskäytänteistä korkeakoulujen välillä tai miten OPI-kehyksessä tällaisista asioista päästään luontevimmin sopimukseen

Seuraavaan kokoukseen ”läksyksi” päätettiin valittujen prosessien työstämisen ohella valmistautuminen opiskelijan elinkaaren kattavaan prosessikäsittelyyn. Työssä hyödynnettävää pohjamateriaalia on koottu OPI-osahankkeen sivuille Dokumentit-osioon, ks. <http://raketti.csc.fi/opi/dokumentit> (mm. ProAMK; Hautakangas ja Saarinen; Stigell, Auvinen ja Sormunen).

TEKNOLOGIA

4. TEKNOLOGIA-ryhmän tehtävä

Teknologia-ryhmän oman ryhmäosuuden aluksi päätettiin keskustella vielä kerran ryhmän tehtävästä. Tapio Ekholm esitteli Metropoliasa tuotettua kuvaa ryhmän tavoitteesta (liitteenä). Alustuksen jälkeen keskusteltiin mm. seuraavaa:

- päätöstä olemassa olevan tai uuden järjestelmäpohjan käyttämisestä ei ole vielä tehty, asiantuntijaryhmien työskentelyä ohjaa ohjausryhmän hyväksymä toimeksianto: <http://raketti.csc.fi/opi/dokumentit/Toimeksianto>
- uuden järjestelmän on kestävä ajan hammas, olemassa olevat järjestelmät eivät pysty vastaamaan tarpeeseen
- tutustumalla olemassa oleviin palveluihin antaa osviittaa tavoiteltavien moduulien rakentamisessa
- hyötykäytetään sitä mitä on olemassa ja valitaan olemassa olevista moduuleista parhaat päältä
- Harek-palvelun kantakuvauksen hyödyntäminen perustietokannan määrittämisessä
- TIETO-asiantuntijaryhmän tehtävänä päättää palveluista, nykyisten palveluiden irrottamisesta ja edelleen hyödyntämisestä
- teknisten vaateiden ja järjestelmältä toivottavien ominaisuuksien kirjaaminen ylös
- TEKNOLOGIA-ryhmästä olisi hyvä löytyä pienryhmiä, jotka työstäisivät niille osoitettuja tehtäviä kokousten välissä (elinkaariajattelua, teknologiavalintoja, ...)
- onko varauduttu tilanteeseen, että palvelulle ei löydy tilaajia? Palvelukokonaisuuden on vastattava kentän tarpeisiin
- näkökulma: järjestelmän on tuettava yksittäistä opiskelijaa ja opettajaa arkisen työn toteuttamisessa
- käyttöliittymän toteutus oltava hyvä, voidaan toteuttaa itse tai ostaa valmiina

5. Opintohallinnon tietovarasto

XDW-tietovaraston opintohallinnon tietokokonaisuutta koskeva osio aiheutti edellisessä kokouksessa (10.2.) paljon hämmennystä ja aiheeseen päätettiin palata lyhyesti. Opintohallinnon tietovaraston hyödyntäminen korkeakoulujen oman toiminnan kehittämisessä aiheutti seuraavanlaista keskustelua:

- asian selittäminen Raketti-kokonaisuutta heikosti tunteville koettiin haastavana, oma ymmärrys laajentuu asiantuntijaryhmissä asioista keskustellen
- Oulun yliopisto tekee par'aikaa pilottityötä siirtäessään opintohallinnon tietoja kansalliseen tietovarastoon. Samalla XDW-käsitelmällä laajennetaan vastaamaan opintohallinnon haasteisiin. Oulun (ja myös muissa XDW-piloteissa) tehtävän työn dokumentit ovat julkisia ja kaikkien hyödynnettävissä.
- XDW-mallista suoraan operatiivisen kannan johtaminen ei onnistu, kuitenkin XDW-mallista pitää ottaa irti kaikki hyöty OPIa suunniteltaessa
- tuleville käyttäjille pitää tehdä selväksi tietovaraston ja operatiivisen järjestelmän käyttötarkoitukset
- tulevan XDW-palvelun hinnat ja palvelukuvaukset olisi julkistettava pikimmiten

Sihteeri on toimittanut asiantuntijaryhmän jäsenille Oulun inkrementin rakentamiseen liittyviä dokumentteja. Lisätietoa dokumenttien sisällöstä saa XDW-osahankkeen vastuuhenkilöiltä (heikki.haavisto@csc.fi, teemu.kemppainen@csc.fi).

6. Hankesalkkukyselyn tulokset & Opintotietojärjestelmiin liittyvät arkkitehtuurikuvaukset

Sihteeri jakoi koosteet ryhmän palauttamista arkkitehtuurikuvauksista ja korkeakouluissa käynnissä olleista/suunnitelluista/toivotuista hankkeista. Pienryhmätyöskentelyn kautta pyrittiin selvittämään, löytyisikö olemassa olevien palvelumoduulien joukosta sellaisia, joita olisi mahdollista hyödyntää kansallisina palveluina.

- *järjestelmien elinkaaren kirjaaminen näkyviin koettiin hyödyllisenä tietolisänä*
- *seuraavat moduulit täyttävät mahdollisesti kansallisesti hyödynnettävien palvelumoduulien kriteerit (omistajaorganisaatio; palvelun nimi; käyttötarkoitus ja tarkentavat tiedot):*
 - o *TTY; Hops; mahdollisuus irrottaa käytettäväksi, rajoitteena palvelun elinkaari*
 - o *JOOPAS; liikkuvuuden hallinta, OPI-LIIKKUVUUS asiantuntijaryhmän käsittelyssä*
 - o *OPEOODI; opettajan käyttöliittymä perusjärjestelmään (omien kurssien hallinnointi, kurssille hyväksyntä, arvosanojen syöttö...)*
 - o *OAMK; ESA; ulkomaalaisten vaihto-opiskelijoiden hallintajärjestelmä*
 - o *Metropolia/JAMK; Opintototeutuksen palautejärjestelmä; opettajan saama palaute*
 - o *Aalto; NOPPA; opiskelu- ja opetusportaali*
 - o *Metropolia; AHOT; aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen*
 - o *JAMK; EPOPO; aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen*
- *seuraavat moduulit kirjattiin otsikon 'Haaveita, toiveita' alle ja päätettiin tässä vaiheessa jättää vähemmälle huomiolle. Tästä joukosta voidaan myöhemmin nostaa moduuleja keskusteltavaksi:*
 - o *sähköinen kirjoittautuminen (yliopistojen käyttämä termi) / läsnä olevaksi ilmoittautuminen (amk-termi); palvelun määrittelyt ovat jo olemassa*
 - o *kansallinen opiskelijanumero*
 - *varsinkin kv-opiskelijoiden tunnistamista helpottava*
 - o *opetuksen suunnittelua tukeva palvelu*

7. Keskustelun käynnistäminen valittavasta rajapintateknologiasta

Ajanpuutteen vuoksi tämä keskustelu jouduttiin jättämään seuraavaan kertaan.

III Ryhmien yhteinen osuus

8. Asiantuntijaryhmien seuraava kokous

Seuraava kokous on sovittu pidettäväksi 24.3.2010 CSC:llä. Tulevissa kokouksissa asioiden käsittelyä ehdotettiin teemoitettavaksi asioiden tehokkaan käsittelyn edistämiseksi.

Muistion vakuudeksi

Lauri Stigell
TIETO-ryhmän sihteeri

Jussi Auvinen
TEKNOLOGIA-ryhmän sihteeri